

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

УДК 378

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14561050>

Аналіз проблематики академічної доброчесності в Україні

Воронкова Алла Анатоліївна,

кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту, бізнесу та адміністрування Державного біотехнологічного університету, 61000, м. Харків, вул. Алчевських 44, Україна, voronkova.hdzva@gmail.com

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-0523-3156>

Маркевич Софія Любомирівна,

асистент кафедри режисури та хореографії Львівського національного університету імені Івана Франка, 79000, м. Львів, вул. Університетська 1, Україна, fortynaaa@ukr.net

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-7188-8535>

Мельник Людмила Юріївна,

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування Уманського національного університету садівництва, 20300, м. Умань, вул. Інститутська 1, Україна, liudmyla.melnyk21@gmail.com

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-2498-5556>

Прийнято: 06.12.2024 | Опубліковано: 27.12.2024

***Анотація:** Актуальність дослідження зумовлена динамічним розвитком технологій, зокрема штучного інтелекту, який створює нові виклики для*

забезпечення академічної доброчесності в освіті та науці. Необхідність дослідження цієї теми пов'язана з потребою розробки ефективних стратегій адаптації до змін та формування етичних засад використання штучного інтелекту, що дасть змогу зберегти високі стандарти якості освіти і науки. Метою статті є всебічний аналіз проблем академічної доброчесності в українських закладах вищої освіти, зокрема дослідження впливу новітніх технологій, таких як штучний інтелект, та розробка рекомендацій щодо забезпечення високих стандартів академічної доброчесності в умовах цифрової трансформації освіти. У дослідженні використано **методи** аналізу, синтезу, порівняння та узагальнення. Здійснено аналіз українського законодавства та міжнародних стандартів академічної доброчесності. Аналіз наукової літератури допоміг визначити основні концепції, тенденції та виклики у цій сфері. **Результати** дослідження підтверджують нагальну потребу в удосконаленні механізмів забезпечення академічної доброчесності в умовах стрімкого розвитку технологій, зокрема штучного інтелекту. Встановлено, що традиційні уявлення про академічну доброчесність, такі як чесність та інтелектуальна власність, зазнають серйозних випробувань у цифрову епоху. Низький рівень знань про етичні аспекти використання штучного інтелекту, доступність інструментів для обману та недостатній контроль призводять до збільшення кількості порушень. Для ефективного протистояння цим викликам автори пропонують розробити чіткі рекомендації щодо використання штучного інтелекту в науковій та освітній діяльності та запровадити сучасні системи виявлення порушень. У **висновках** підсумовано, що впровадження нових технологій, зокрема штучного інтелекту, створює значні виклики для збереження академічної доброчесності. Основні компоненти академічної доброчесності, такі як

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ

чесність, відповідальність та інтелектуальна власність, вимагають переосмислення в умовах цифрової трансформації.

Ключові слова: *етичні стандарти, освітня відповідальність, антиплагіатні системи, прозорість оцінювання, нормативне регулювання.*

Analysis of Academic Integrity in Ukraine

Alla Voronkova,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Management,
Business and Administration of the State Biotechnological University, 61000,
Kharkiv, st. Alchevskikh 44, Ukraine, voronkova.hdzva@gmail.com
ORCID <https://orcid.org/0000-0003-0523-3156>

Sofiia Markevych,

Assistant of the Department of Directing and Choreography of the Ivan Franko
National University of Lviv, 79000, Lviv, st. Universytetska 1, Ukraine,
fortynaaa@ukr.net, ORCID <https://orcid.org/0000-0001-7188-8535>

Liudmyla Melnyk,

Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Accounting and
Taxation of the Uman National University of Horticulture, 20300, Uman,
st. Instytutska 1, Ukraine, liudmyla.melnyk21@gmail.com
ORCID <https://orcid.org/0000-0003-2498-5556>

Abstract: *The relevance of this study lies in the rapid development of technologies, particularly artificial intelligence (AI), which poses new challenges for ensuring academic integrity in education and research. The necessity of addressing this topic*

*stems from the urgent need to develop effective strategies for adapting to technological advancements and establishing ethical frameworks for AI use, thereby upholding high standards of quality in education and science. **The aim** of this study is to conduct a comprehensive analysis of issues related to academic integrity in Ukrainian higher education institutions, with a particular focus on the impact of emerging technologies such as AI. The study also seeks to develop recommendations for ensuring robust academic integrity standards in the context of digital transformation. The research used **methods** of analysis, synthesis, comparison and generalization. The analysis of documents was carried out, which includes the study of Ukrainian legislation and international standards of academic integrity. **The results** of the study confirm the urgent need to improve mechanisms for ensuring academic integrity in the face of the rapid development of technologies, in particular artificial intelligence. Traditional concepts of academic integrity, such as honesty and intellectual property, are increasingly challenged in the digital era. A lack of awareness regarding the ethical dimensions of AI use, coupled with the availability of tools for academic dishonesty and insufficient regulatory oversight, has led to a rise in violations. To address these challenges, the study proposes the development of explicit guidelines for the ethical use of AI in research and education and the adoption of advanced systems for detecting breaches of integrity. **The conclusions** summarize that the introduction of new technologies, in particular artificial intelligence, poses significant challenges to maintaining academic integrity. Core principles such as honesty, responsibility, and intellectual property require critical reassessment and adaptation to ensure their continued relevance in the context of digital transformation.*

Keywords: *ethical standards, educational responsibility, anti-plagiarism systems, transparency of assessment, regulatory framework.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Академічна доброчесність є фундаментальним принципом сучасної освіти та науки, що забезпечує довіру до результатів навчальної та наукової діяльності, відображаючи етичні й гуманістичні цінності, а також прагнення до істини та об'єктивності. У контексті інтеграції України до світового наукового простору та реформування вітчизняної системи освіти питання дотримання академічної доброчесності набувають особливого значення. Серед актуальних викликів цієї проблеми можна виокремити: академічний плагіат, недобросовісне оцінювання, порушення етичних норм у наукових дослідженнях та недостатній рівень обізнаності учасників освітнього процесу щодо механізмів забезпечення доброчесності. Крім того, окремим викликом, зумовленим розвитком сучасних інформаційно-комунікативних технологій, є етичні межі академічного використання штучного інтелекту (далі – ШІ). З одного боку, він відкриває нові можливості для оптимізації освітнього процесу та наукових досліджень, а з іншого – його використання спричиняє нові етичні дилеми. Неналежне використання ШІ може призвести до порушення авторських прав, ухилення від самостійної роботи та спотворення результатів досліджень. Отже, етичне застосування ШІ стає важливим аспектом академічної доброчесності, що потребує детального аналізу та розробки відповідних регуляторних механізмів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Академічна доброчесність є фундаментальним принципом, що лежить в основі чесного, відповідального та прозорого здійснення навчальної, наукової та іншої академічної діяльності. Українське законодавство, зокрема стаття 42 Закону України «Про вищу освіту» та інші нормативно-правові акти, чітко визначає, що академічна доброчесність передбачає дотримання етичних стандартів, заснованих на

принципах чесності, об'єктивності та наукової добросовісності [1]. На думку Г. О. Ульянової та Н. П. Бааджи, академічна доброчесність полягає у відмові від будь-яких форм плагіату, фальсифікації результатів, самоплагіату та інших проявів недобросовісності, а також забезпечення повної самостійності в навчанні та дослідженнях [2]. У праці І. О. Доценко зазначено, що нині на кожен український заклад вищої освіти (далі – ЗВО) покладено обов'язок дотримуватися принципів академічної доброчесності задля запобігання фальсифікації освітнього процесу та забезпечення високої якості освіти [3].

О. L. Holden, M. E. Norris, V. A. Kuhlmeier у своїй статті розглядають роль міжнародних стандартів академічної доброчесності. Автори підкреслюють важливість етичних засад у науковій діяльності та взаємодії на рівні ЗВО [4]. N. S. Kuznetsova, I. V. Nazarov, L. V. Yefimenko досліджують зв'язок українських стандартів академічної доброчесності з міжнародними. За словами вчених, вони стосуються принципів чесності, прозорості в академічній діяльності та рівного доступу до наукових ресурсів і можливостей для всіх учасників [5].

Дослідженню питання уникнення плагіату та доброчесного цитування присвячені роботи М. С. Кітраль та В. М. Зінченко. Науковці аналізують причини, які призводять до порушень, та вивчають ефективні методи запобігання їм. Основні акценти робляться на важливості належного цитування джерел, дотриманні правил оформлення академічних текстів та етичному використанні чужих ідей [6]. Крім цього, вивчається роль освітніх заходів, спрямованих на підвищення обізнаності здобувачів і науковців із принципами академічної доброчесності, а також впровадження технологій перевірки текстів на плагіат для забезпечення прозорості та чесності в науковій діяльності [7].

Водночас у науковому доробку міститься чимало досліджень, присвячених проблемам забезпечення академічної доброчесності в Україні. На думку С. П. Паламар та М. С. Науменко, попри наявність законодавчої бази, українська система освіти стикається з низкою викликів у цій сфері. Серед них дослідники виокремлюють недостатню обізнаність учасників освітнього процесу з принципами академічної доброчесності, відсутність ефективних механізмів контролю та надмірний тиск на публікаційну активність [8]. Для подолання наявних проблем М. І. Рябенко пропонує комплексні заходи, зокрема посилення просвітницької роботи, вдосконалення законодавчої бази, розробку нових інструментів контролю та формування культури академічної доброчесності в освітньому середовищі [9].

Основними складовими академічної доброчесності, за словами В. М. Зінченко, є чесність, повага до інтелектуальної власності, відповідальність та взаємоповага [10]. Відповідальність проявляється у свідомому ставленні до власної навчальної та наукової діяльності, а також у розумінні свого внеску в розвиток академічної спільноти. Взаємоповага, за словами С. С. Іванова, передбачає створення сприятливого академічного середовища, заснованого на принципах толерантності, конструктивної критики та взаємної підтримки [11].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну кількість досліджень з обраної проблематики, недостатньо вивченими залишаються питання ефективності наявних систем виявлення плагіату, зокрема їхньої здатності враховувати мовні особливості та культурні відмінності в стилі цитування. Потребує додаткової уваги й питання щодо здатності сучасних алгоритмів ШІ відрізняти випадки навмисного порушення академічної доброчесності від технічних помилок або стійких словосполучень наукового стилю. Етичність використання інструментів ШІ в наукових

дослідженнях також є дискусійним питанням, адже їхнє неконтрольоване застосування може призводити до спотворення наукових результатів. Дослідження цих аспектів є важливим кроком для формування зрозумілих стандартів та рекомендацій щодо їх застосування в академічному середовищі.

Внесок цієї статті полягає в дослідження викликів, що виникають при забезпеченні академічної доброчесності в умовах розвитку сучасних інформаційних технологій, зокрема штучного інтелекту. У межах роботи окреслено основні етичні та практичні труднощі, пов'язані з використанням ШІ, а також запропоновано комплекс рекомендацій для їх ефективного подолання.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження полягає в аналізі проблематики академічної доброчесності в Україні, зокрема у ЗВО, а також визначенні викликів, що постають перед освітнім процесом у зв'язку з використанням інструментів штучного інтелекту.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати сучасний стан вивчення проблем академічної доброчесності, виокремивши основні її компоненти, зокрема чесність, інтелектуальну власність, відповідальність та повагу до інших.
2. Дослідити типи порушень академічної доброчесності та визначити основні причини їх виникнення.
3. Вивчити проблеми доброчесного застосування інструментів штучного інтелекту в академічному середовищі, а також виявити етичні виклики, що виникають у процесі їх використання.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів. Академічна доброчесність є фундаментальним принципом, що забезпечує довіру до наукових досліджень

та освітніх процесів. Її дотримання є запорукою розвитку наукового знання, інновацій та соціального прогресу. Країни Європейського Союзу, США та міжнародні організації, такі як UNESCO та OECD, розробили детальні кодекси академічної доброчесності, які визначають чіткі правила та норми поведінки для всіх учасників освітнього процесу. Порухення академічної доброчесності, такі як плагіат, фальсифікація даних та академічне шахрайство, підривають авторитет наукової спільноти та можуть мати серйозні наслідки для кар'єри дослідників. Дотримання принципів академічної доброчесності дає змогу зберегти дослідницький капітал [12]. Порівняльний аналіз основних засад академічної доброчесності за українським законодавством та міжнародними стандартами представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Основні засади академічної доброчесності

Поняття	Українське законодавство	Міжнародні стандарти
Академічна доброчесність	Відповідно до Закону України «Про освіту» та Закону України «Про вищу освіту» це сукупність етичних принципів, що забезпечують чесність та відкритість в освіті та науці.	Згідно з рекомендаціями ЮНЕСКО та Європейської асоціації університетів (EUA) академічна доброчесність охоплює чесність у навчанні, наукових дослідженнях, публікаціях, а також дотримання прав інтелектуальної власності.
Плагіат	Використання чужих ідей, результатів без належного	Плагіат визнається порушенням академічної

	посилання на авторів, що є порушенням академічної доброчесності. Законодавство України передбачає санкції за плагіат у наукових роботах та публікаціях.	доброчесності в міжнародних стандартах, зокрема в правилах наукових товариств і університетів, що підкріплюється відповідними санкціями та заборонами.
Інтелектуальна власність	Охороняється правом інтелектуальної власності, що включає авторські права на наукові праці, винаходи, патенти. Відповідно до українського законодавства порушення прав інтелектуальної власності є серйозним порушенням академічної доброчесності.	Міжнародні стандарти збереження інтелектуальної власності ґрунтуються на договорах та угодах, таких як Бернська конвенція, що встановлює принципи охорони авторських прав та захисту творчої діяльності.
Чесність у навчанні	Дотримання принципів чесності в освітній діяльності: відсутність списування, використання несанкціонованих матеріалів під час екзаменів та виконання завдань.	Міжнародні рекомендації підтримують важливість чесності в навчанні та заохочують університети до встановлення чітких правил щодо запобігання списуванню та нечесним практикам під час складання іспитів.

Етичність наукових досліджень	В Україні етичність наукових досліджень регулюється через затвердження стандартів дослідницької діяльності, де важливою складовою є чесність у зборі та представленні даних.	За міжнародними стандартами етичність наукових досліджень передбачає чесність у публікаціях, достовірність даних, неупередженість у методах досліджень і відповідальність за результати наукової роботи.
Цитування та посилання	Згідно з українським законодавством правильне цитування є обов'язковим, особливо в наукових публікаціях та дисертаціях, для визнання інтелектуальних прав авторів.	Міжнародні стандарти цитування базуються на різних системах, таких як APA, MLA, Chicago, і вимагають належного визнання джерел, що є необхідним для підтримки академічної чесності.

Джерело: розроблено авторами на основі [2], [3], [8]

Принцип академічної доброчесності є фундаментальним постулатом освіти і науки як на національному, так і на глобальному рівні. Незважаючи на існування української законодавчої бази, що регулює такі питання, як плагіат, інтелектуальна власність, наукова етика, інтеграція міжнародних стандартів має важливе значення для забезпечення конкурентоздатності української науки у світі. Дотримання належних стандартів цитування, захист інтелектуальної власності та просування принципів чесних наукових

досліджень є основними елементами у формуванні культури академічної доброчесності в українському науковому середовищі [11, с. 87].

Особливо важливо звернути увагу на фундаментальні складові академічної доброчесності, які є необхідними для розвитку наукової та освітньої діяльності. Ми вважаємо, що чесність є основним елементом, що гарантує дотримання етичних стандартів у всьому спектрі наукової діяльності. Використання інформації без викривлень, отримання оригінальних результатів та уникнення маніпуляцій з даними є необхідними передумовами для формування бездоганної репутації вченого в професійному науковому середовищі. Лише за умови дотримання цих принципів можна забезпечити об'єктивність досліджень і достовірність їхніх результатів, що створює передумови для формування належної репутації українських наукових праць.

Академічна відповідальність передбачає не лише дотримання формальних правил, але й свідоме ставлення до власної навчальної діяльності. Це проявляється в забезпеченні достовірності представленої інформації, точності виконання завдань та неухильному дотриманні вимог до цитування джерел [13]. Важливим аспектом є готовність визнавати свої помилки та брати на себе відповідальність за порушення академічних норм. Варто зазначити, що розвиток відповідальності сприяє постійному вдосконаленню фахівця як у науковій, так і в освітній діяльності.

На нашу думку, формування здорового академічного середовища вимагає беззаперечної поваги до праці інших науковців. Під час написання наукових робіт важливо належно визнавати внесок дослідників, результати та ідеї яких стали основою для власного дослідження. Одним з основних способів реалізації цього є коректне й систематичне цитування використаних джерел.

Отже, академічна доброчесність ґрунтується на принципах чесності, інтелектуальної власності, відповідальності та поваги до інших [5, с. 180]. Ми

переконані, що вищезгадані компоненти не лише допомагають запровадженню суворих академічних стандартів, але й сприяють просуванню етичних і професійних норм у сфері науки та освіти. Своєю чергою, це сприяє створенню справедливого, прозорого та ефективного освітнього процесу. У контексті глобалізованого світу, де наукові знання є основним рушієм прогресу, дотримання згаданих вище принципів є фундаментальною вимогою для розвитку міжнародної співпраці та обміну досвідом.

Для забезпечення чіткого розуміння шляхів запобігання порушенням академічної доброчесності та сприяння її дотриманню в таблиці 2 систематизовано найбільш поширені типи таких порушень.

Таблиця 2

Найбільш поширені типи порушень академічної доброчесності

Тип порушення	Опис порушення	Наслідки порушення
Плагіат	Використання чужих ідей, текстів, результатів досліджень чи інших наукових матеріалів без належного посилання на авторів або джерела.	Порушення авторських прав, втрата репутації, дисциплінарні санкції, можливе скасування наукових робіт чи наукових ступенів.
Фабрикація даних	Навмисне створення або підробка даних, результатів досліджень або іншої інформації, яка подається як істинна, хоча насправді є вигаданою.	Втрата довіри до результатів досліджень, серйозні етичні та юридичні наслідки.

Списування	Копіювання текстів або ідей із джерел без належного посилання, зазвичай у межах іспитів, контрольних чи домашніх завдань.	Втрата академічної репутації, дисциплінарні санкції, зниження навчальних результатів, можливе відрахування із закладу вищої освіти.
Самоплагіат	Використання власних, раніше опублікованих робіт без належного зазначення або повторне подання тих самих результатів у різних контекстах.	Порушення етичних норм, зниження довіри до результатів роботи, санкції з боку ЗВО.
Академічний саботаж	Навмисне перешкоджання успіхам інших здобувачів або колег, наприклад, шляхом поширення неправдивої інформації, саботажу проєктів або досліджень.	Негативний вплив на академічну атмосферу, створення перешкод для інших учасників освітнього процесу, дисциплінарні санкції.

Джерело: розроблено авторами на основі [9].

Ми вважаємо, що академічна доброчесність набуває особливого значення у зв'язку з прагненням українських учених отримати міжнародне визнання й зміцнити професійну репутацію. Порушення етичних норм у науковій діяльності можуть мати негативні наслідки не лише для окремих дослідників, а й для міжнародної наукової спільноти загалом. З огляду на це, дотримання принципів доброчесності є необхідною умовою для розвитку міжнародної наукової співпраці.

Для ґрунтовного розуміння сутності питання необхідно акцентувати на важливості всебічного аналізу комплексу причин, що зумовлюють порушення академічної доброчесності серед здобувачів вищої освіти та науковців. Тиск, пов'язаний із необхідністю досягнення високих академічних результатів, є одним з основних факторів. Сучасне суспільство характеризується посилюваною конкуренцією, що спричиняє високі вимоги до продуктивності та ефективності. У таких умовах здобувачі вищої освіти та науковці можуть відчувати значний тиск, який змушує їх вдаватися до нечесних методів роботи, таких як плагіат чи списування, аби відповідати цим очікуванням. Відсутність віри у власні сили та переконаність у неможливості досягти успіху чесним шляхом також можуть відігравати значну роль у виникненні порушень академічної доброчесності [6, с. 145].

Важливим фактором, що сприяє порушенням академічної доброчесності, є недостатній рівень обізнаності здобувачів освіти та молодих науковців щодо етичних норм наукової діяльності. Це можна пов'язати з відсутністю структурованого підходу до виховання наукової етики серед майбутніх фахівців під час здобуття вищої освіти. Недостатня увага до цього питання з боку викладачів та адміністрації ЗВО створює сприятливе середовище для порушень. Системні проблеми, такі як надмірне навантаження, відсутність чітких критеріїв академічної доброчесності або слабе культивування етичних норм у деяких установах, часто створюють середовище, сприятливе для неправомірної поведінки. За таких обставин здобувачі освіти та викладачі можуть сприймати нечесні практики як вимушений захід, що дозволяє їм впоратися з високими вимогами до наукової діяльності.

Високий рівень стресу, пов'язаний з освітнім процесом та науковою діяльністю, а також зовнішні обставини, такі як конкуренція за обмежені

ресурси (наприклад, стипендії, гранти) або тиск з боку викладачів чи наукових керівників, можуть спонукати до порушень академічної доброчесності [14, с. 217]. Особливо вразливими є здобувачі, які відчують, що для досягнення успіху їм необхідно вдаватися до неетичних методів. Не можна переоцінити значення соціального середовища для формування засад академічної доброчесності. Випадки порушень серед колег можуть сприяти формуванню сприятливого середовища для таких дій та знижувати сприйняття їх як неетичних.

Взаємодія цих факторів створює сприятливе середовище для порушень академічної доброчесності. З метою запобігання цьому явищу необхідно активно формувати культуру, у якій чесність і відповідальність є пріоритетами. Це передбачає не лише надання здобувачам освіти й науковцям необхідних ресурсів, а й систематичне навчання етичних аспектів наукової діяльності та створення механізмів підтримки для тих, хто дотримується високих стандартів [10, с. 200].

Питання доброчесного використання інструментів ІІІ в академічному середовищі набувають дедалі більшої актуальності через стрімкий розвиток цієї технології та її проникнення в усі сфери наукової та освітньої діяльності. Поява діалогових моделей ІІІ відкрила перед здобувачами освіти та науковцями нові можливості, що охоплюють автоматизацію процесів навчання, аналіз великих масивів даних і створення інструментів навчання з індивідуальною освітньою траєкторією. Однак ці розробки також зумовили значні етичні виклики, які вимагають ретельного осмислення.

Фундаментальним аспектом етичного використання ІІІ в академічному контексті є дотримання принципів чесності, прозорості та підзвітності. Варто декларувати використання інструментів ІІІ для покращення якості тексту, покращення перекладу чи обробки отриманих даних. У контексті наукових

досліджень і освіти надзвичайно важливо утримуватися від будь-яких форм маніпуляцій із результатами, які можуть ввести користувача в оману. Необхідно утримуватися від генерації результатів досліджень, оскільки такі дії будуть мати негативні наслідки до науки загалом. ШІ необхідно використовувати як доповнення до освітнього чи дослідницького процесу, а не як його заміну. Ми вважаємо, що роль ШІ в цьому контексті може бути обмежена такими завданнями, як підвищення чіткості тексту, виправлення граматичних помилок або оптимізація складних обчислень і автоматизація завдань зі складання звітності.

Важливим етичним питанням є коректне визначення авторства та належне цитування в наукових працях. Здатність ШІ генерувати оригінальний контент, зокрема у вигляді тексту, музики або візуальних зображень, зумовлює складні питання, що стосуються власності та авторських прав. У цьому випадку важливо з'ясувати, чи є особа, яка використовує ШІ, або сама система ШІ власником прав, що стосуються таких творів.

Потенціал ШІ для розвитку науки та освіти безперечний, однак його широке застосування супроводжується значними етичними викликами. Зокрема, збирання та оброблення великих обсягів персональних даних у процесі роботи зі штучним інтелектом вимагають розробки ефективних механізмів забезпечення їхньої безпеки та конфіденційності. Тільки за умови дотримання високих стандартів захисту даних можна забезпечити баланс між інноваціями та безпекою в академічному середовищі.

Використання ШІ в освітніх цілях зумовлює низку етичних питань, зокрема, пов'язаних з автоматизованим оцінюванням. Хоча такі системи полегшують роботу викладачів, існує ризик упередженості в оцінюванні через недосконалість алгоритмів. З огляду на це, важливо чітко визначити межі відповідальності розробників, викладачів та здобувачів освіти в процесі

використання ІІІ. Підсумовуючи, варто зазначити, що доброчесне використання інструментів ІІІ в науковій та освітній сферах передбачає комплексний підхід, який враховує не лише технологічні можливості, але й етичні стандарти, що допомагають зберегти довіру до академічної спільноти та забезпечити розвиток наукової діяльності без порушення етичних норм [16, с. 11].

Забезпечення академічної доброчесності, з огляду на розвиток цифрових технологій, є одним з основних викликів для сучасної освіти та науки. Інтеграція ІІІ в освітній процес зумовила появу нових етичних дилем, що вимагають розробки відповідних механізмів, які поєднують технологічний прогрес із дотриманням етичних стандартів. У зв'язку з цим вбачаються доречними такі рекомендації для підвищення ефективності системи академічної доброчесності в умовах цифровізації освіти.

Необхідно впроваджувати комплексну політику ЗВО щодо етичного використання систем ІІІ. ЗВО та наукові установи, на нашу думку, повинні дотримуватися єдиної, чіткої та прозорої політики щодо використання ІІІ в освітньому процесі й наукових дослідженнях. Необхідно розробити зрозумілі критерії для розмежування допустимого застосування ІІІ з урахуванням уже наявних принципів академічної етики. Такі політики повинні бути доступними для всіх учасників освітнього процесу та регулярно оновлюватися відповідно до технологічних змін.

Наступним важливим кроком повинно стати впровадження етики використання ІІІ в освітні програми. Для формування культури академічної доброчесності варто розробити навчальні курси, що охоплюють етичні аспекти застосування ІІІ. Вони, окрім технічних аспектів використання ІІІ в навчанні, повинні бути спрямовані на розвиток критичного мислення та відповідального використання технологій.

Необхідно зосередитися на розробці інструментів для контролю доброчесності з використанням ІІІ. Застосування технологій ІІІ для виявлення порушень доброчесності, зокрема плагіату, фальсифікації даних чи маніпуляцій результатами, є важливим кроком до прозорості наукових процесів. Сучасні системи перевірки текстів дозволяють ефективно аналізувати великі обсяги інформації та виявляти несанкціоноване використання чужих ідей без належного цитування.

Варто впроваджувати заходи, що будуть сприяти стимулюванню дотримання академічної доброчесності серед здобувачів освіти та науково-педагогічних і педагогічних працівників. Окрім контролю, важливо створювати мотиваційну систему для заохочення здобувачів вищої освіти й науковців до дотримання етичних норм. Схвалення добросовісної праці через нагороди, публічне визнання чи інші стимули підкреслить значущість академічної доброчесності.

На нашу думку, інтеграція ІІІ у сферу освіти й науки відкриває нові можливості, але водночас створює значні виклики для дотримання етичних норм. Для ефективного реагування на ці виклики необхідно впроваджувати прозорі політики, систематичне навчання з етики використання технологій, розробляти інструменти для виявлення порушень академічної доброчесності.

Висновки. Академічна доброчесність є основою наукової та освітньої діяльності, що ґрунтується на принципах чесності, відповідальності та поваги до інтелектуальної власності. Аналіз сучасного стану досліджуваної проблематики продемонстрував, що порушення цих принципів, зокрема плагіат і фабрикація даних, негативно впливають на довіру до освіти та науки. Основними причинами таких порушень є недостатня обізнаність про етичні норми та відсутність ефективних механізмів контролю. Використання ІІІ створює додаткові виклики, оскільки його можливості можуть як покращувати

освітні процеси, так і сприяти нечесним практикам. Це вимагає визначення чітких етичних меж для застосування технологій, розробки прозорих політик та активної просвітницької діяльності. Формування культури академічної доброчесності є важливим кроком до забезпечення високих стандартів освіти та науки в умовах цифрової трансформації.

Перспективними напрямками у сфері дослідження академічної є розроблення нових підходів до використання технологій, зокрема ШІ, з метою забезпечення більш ефективного моніторингу та контролю за дотриманням етичних стандартів у наукових і освітніх процесах.

Список використаних джерел

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 15.10.2024).
2. Ульянова Г. О., Бааджи Н. П. Академічна доброчесність як основа академічного успіху. *Правова позиція*. 2022. № 4(37). С. 98–103. DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2022-4.18>
3. Доценко І. О. Академічна доброчесність у системі забезпечення якості вищої освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2022. № 32. С. 31–42. DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2022-32-31-42>
4. Holden O. L., Norris M. E., Kuhlmeier V. A. Academic Integrity in Online Assessment: A Research Review. *Frontiers in Education*. 2021. Vol. 6. DOI: <https://doi.org/10.3389/feduc.2021.639814>
5. Kuznetsova N. S., Nazarov I. V., Yefimenko L. V. Areas of reforming the statutory regulation of academic integrity in Ukraine. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*. 2021. Vol. 28. № 3. P. 176–185. DOI: [https://doi.org/10.37635/jnalsu.28\(3\).2021.176-185](https://doi.org/10.37635/jnalsu.28(3).2021.176-185).

6. Кітраль М. С. Проблема плагіату в освітньому середовищі. *Наука та освіта в дослідженнях молодих учених: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції для студентів, аспірантів, докторантів, молодих учених (м. Харків, 13 травня 2021 р.). Харків, 2021. С. 144–146. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ef4e6ccb-6a45-4ca0-8b42-4d9686db7b9c/content#page=143> (дата звернення: 15.10.2024).*
7. Зінченко В. М. Форми плагіату та методи його виявлення в науково-дослідній діяльності ЗВО України. *Інтелект. Особистість. Цивілізація. 2021. № 1 (22). С. 14–19. DOI: 10.33274/2079-4835-2021-22-2-14-19.*
8. Паламар С. П., Науменко М. С. Реалізація принципів академічної доброчесності як дієвий інструмент забезпечення якості вищої освіти. *Освітологічний дискурс. 2022. № 3–4. С. 76–92. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/43278/> (дата звернення: 15.10.2024).*
9. Рябенко М. І. Заклад вищої освіти як центр формування академічної доброчесності. *Вісник науки та освіти. 2022. № 6(6). С. 194–205. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2022-6\(6\)-194-205](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2022-6(6)-194-205)*
10. Зінченко В. М. Складові академічної доброчесності. *Стратегії та інновації: актуальні управлінські практики: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Кривий Ріг, 23 квітня 2021 р.). Кривий Ріг: Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, 2021. С. 198–205. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863.3/31.214118>.*
11. Іванов С. С. Генеза академічної доброчесності в освітньо-правовому вимірі. *Збірник наукових праць здобувачів вищої освіти та молодих учених Приватного вищого навчального закладу «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука». 2024. № 1.*

С. 82–93. URL: <http://dspace.megu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/5030> (дата звернення: 15.10.2024).

12. Солодюк Н. В. Формування дослідницької компетентності студентів-медиків. *Електронне наукове фахове видання «Науковий вісник Донбасу»*. 2015. № 3 (31). URL: [https://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/2015/N3\(31\)/10.pdf](https://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/2015/N3(31)/10.pdf) (дата звернення: 15.10.2024).

13. Литвинова І. Л., Балабанова К. В., Різак Г. В. Технології та інновації для покращення психологічного комфорту здобувачів освіти в онлайн-освіті. *Вісник науки та освіти*. 2024. № 4(22). С. 148–163. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-11\(17\)](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-11(17))

14. Жукова Т. А. Черновол Є. О. Різак Г. В. Стратегії адаптації та розвитку вищої освіти у післявоєнний період: аналіз інноваційних підходів, їх вплив на якість освіти та результати вищої освіти. *Перспективи та інновації науки*. 2024. № 3(37). С. 210–222. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-3\(37\)-210-222](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-3(37)-210-222)

15. Hurskaya V. Approaches to Personalizing the Learning Process in Teaching English with the Help of Artificial Intelligence. *Академічні візії*. 2023. № 18. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1484> (дата звернення: 15.12.2024).

16. Irkha A., Hurskaya V., Hryshchuk M., Tereshchuk V., Chyrva H. Digital Transformation in Education: Leveraging Technology for Enhanced Learning Experiences. *Futurity Education*. 2024. Vol. 4. № 3. P. 4–17. DOI: <https://doi.org/10.57125/FED.2024.09.25.01>